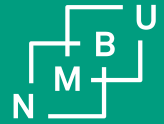

Minirensaneanlegg og varierende belastning – resultater, status og anbefalinger

+ noen ord om hygienisering

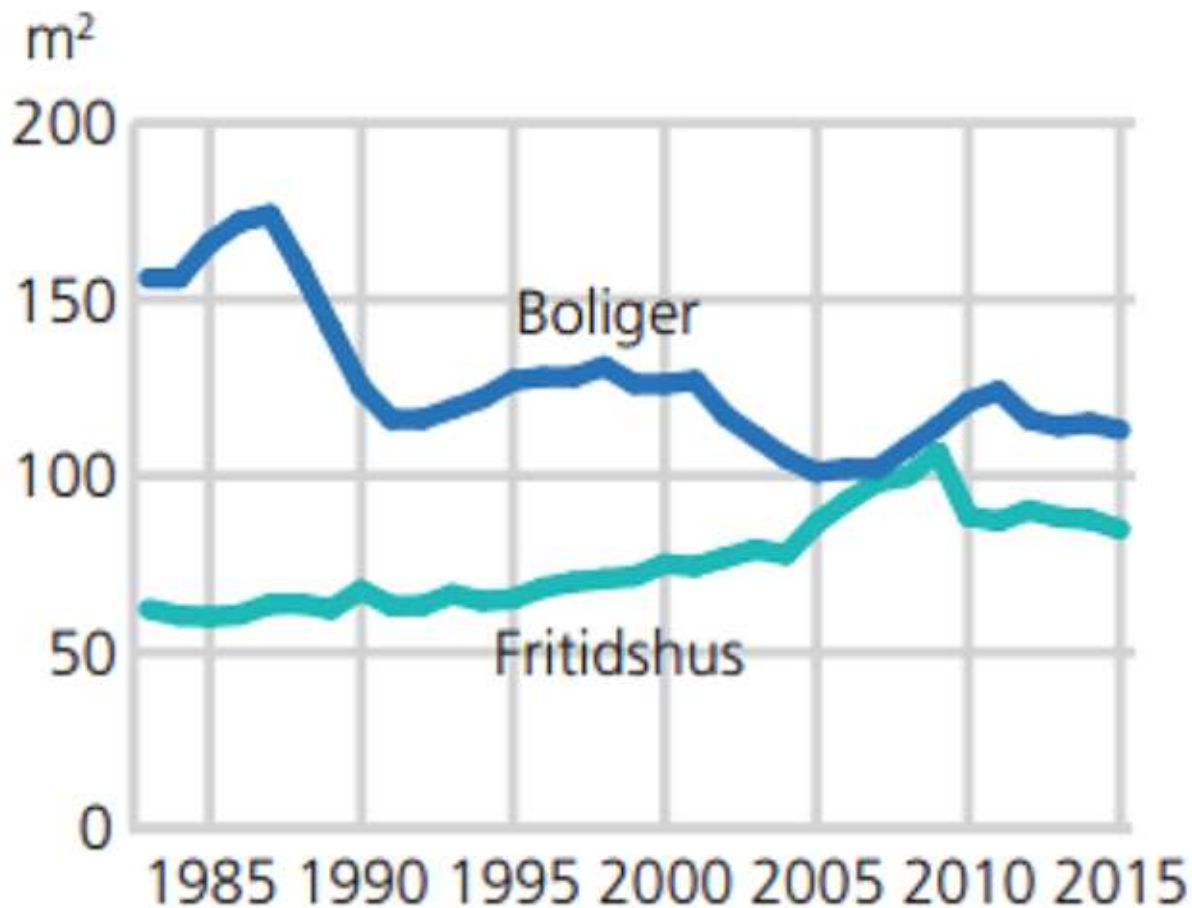
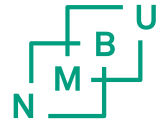
Ås 23. Mai 2018

Arve Heistad og
Sunniva Ygre Fines, NMBU

Innhold

- Litt om vannforbruk; variabel belastning, endret bruksmønster – fremtidig dimensjonering
- Minirenseanlegg - Fjerning av organisk stoff ved variabel belastning
  - Laboratorieundersøkelser
  - Fullskala funksjonstester
- Fjerning av smittestoffer (Sunniva Y. Fines)

Boligene blir mindre og hyttene blir større

SSB 2016

Spesifikt vannforbruk

(241 boliger i Østre Toten)

Antall PE	Vannforbruk l/døgn	Vannforbruk l/døgn, PE	Standard avvik	Antall husstander	Antall personer
1	148	148	88	27	27
2	304	152	118	55	110
3	370	124	145	58	174
4	444	111	170	61	244
5	545	109	260	27	135
6- 9	430	<72	175	13	87

Økt husholdningsstørrelse gir lavere forbruk per person

T. Vestjord, 2005

Vannforbruk i enkeltboliger

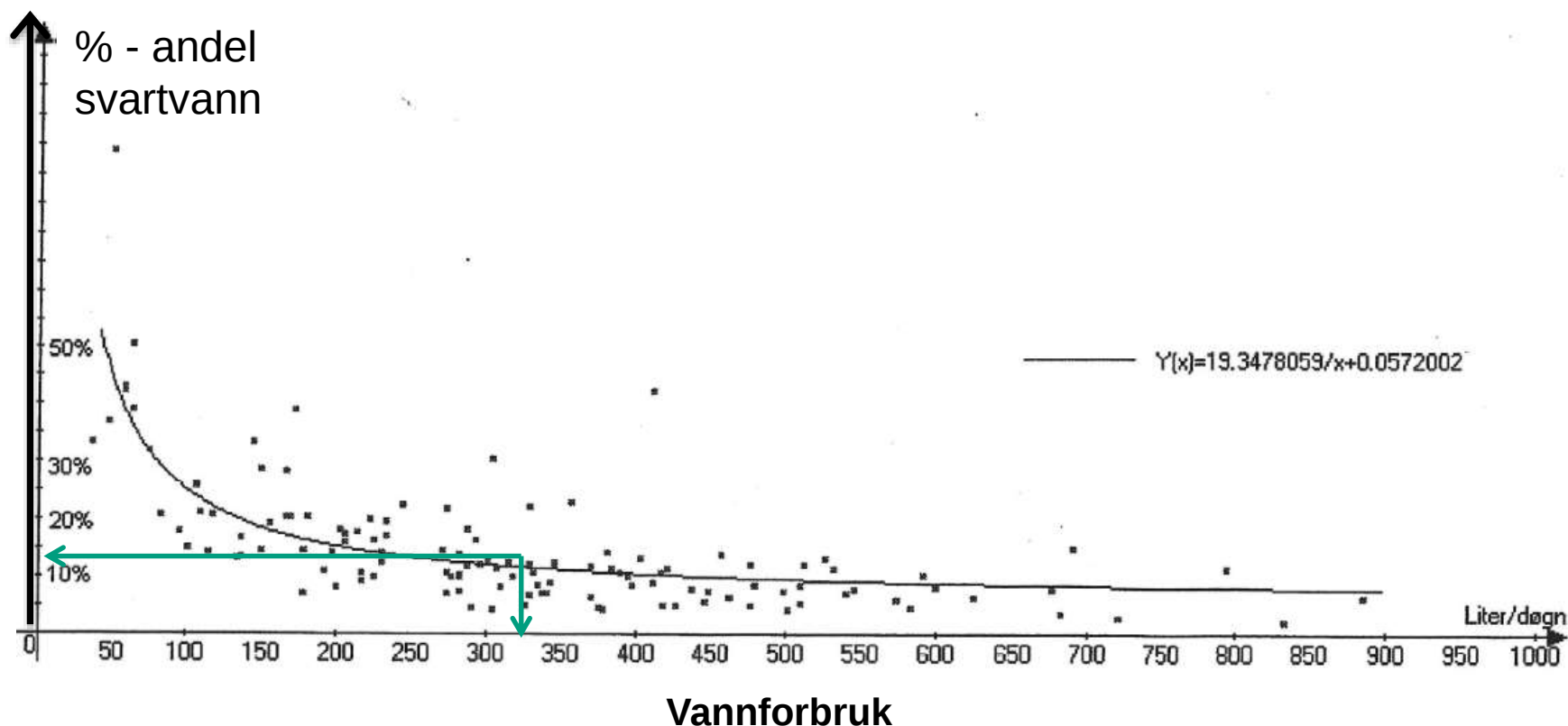
Percentil verdi	Liter/døgn husstand
80 %	499
90 %	630
95 %	767
98 %	1096
99 %	1449

Gjennomsnitt : 115 L/p•d (år 2000)

De 2 % som bruker mest vann, bruker tre ganger så mye som gjennomsnittet

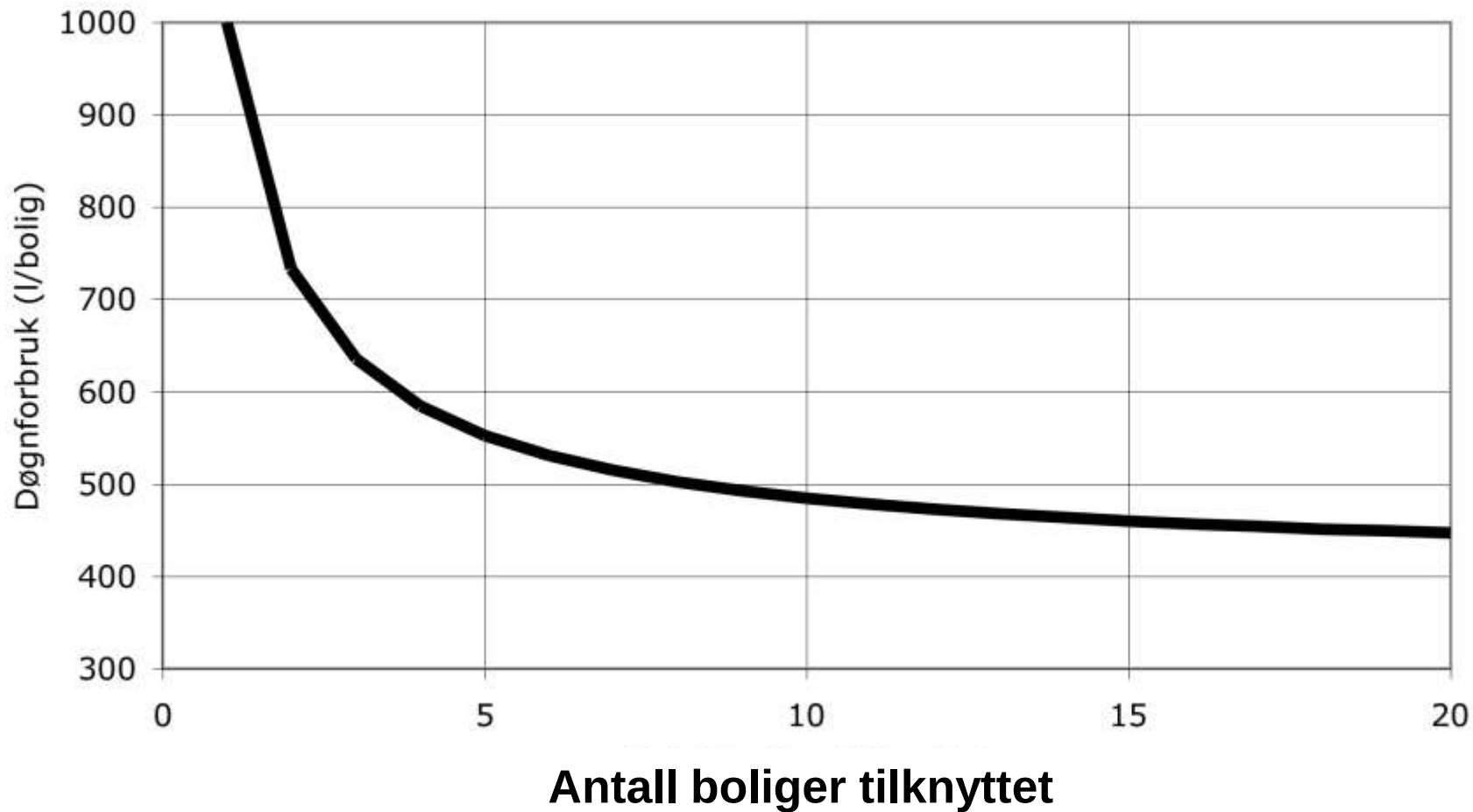
T. Vestjord 2005

Store variasjoner i avløpets mengde og sammensetning

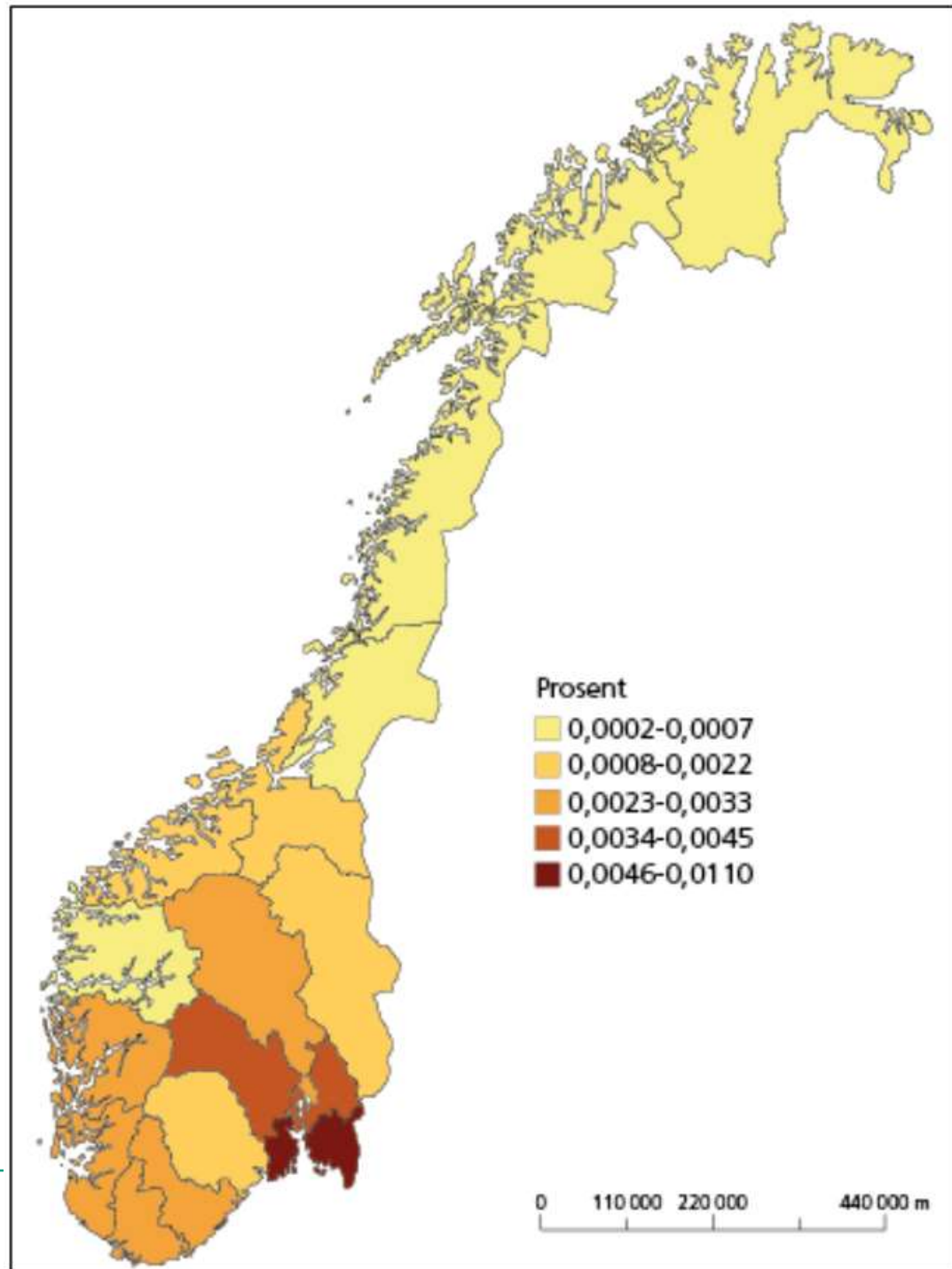
Figur 19.3 Andelen svartvann i kildeseparerte avløpssystem i Østre Toten i forhold til total avløpsproduksjon i boligen (T. Vestjord, unpubl.)

Vannforbruk i boligklynger

Fritidsbebyggelse

454 000 fritidshus
i Norge

Målekampanje i Myrland hytteområde, Hol kommune, påsken 2017. (55 hytter)

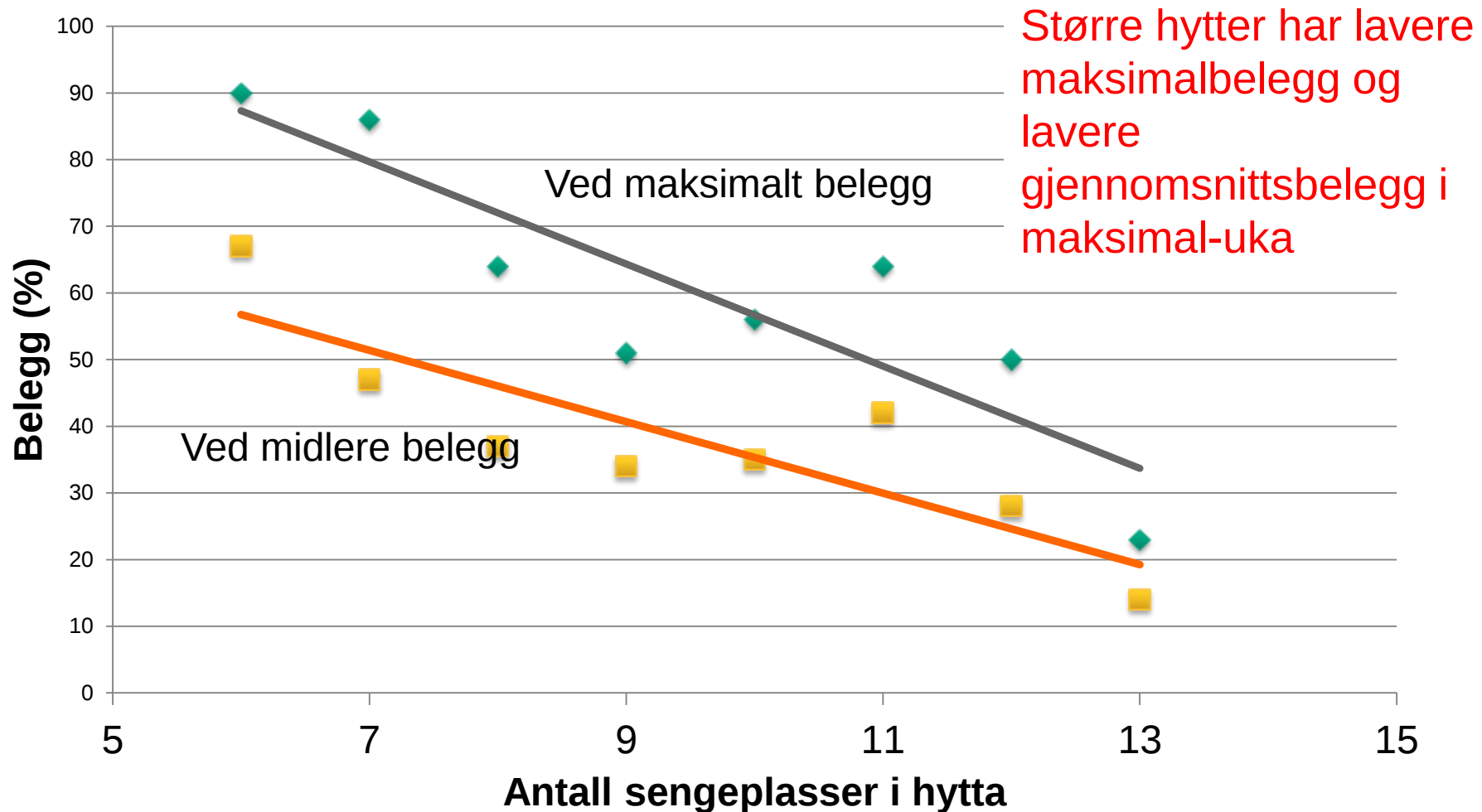
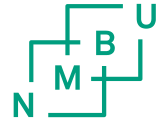

Sengeplasser	Antall hytter	Maks. belegg	Midlere belegg	p/hytte
6	5	0,90	0,67	4
7	1	0,86	0,47	
8	23	0,64	0,37	
9	7	0,51	0,34	
10	15	0,56	0,35	3,5
11	2	0,64	0,42	
12	1	0,50	0,28	3,4
13	1	0,23	0,14	1,8

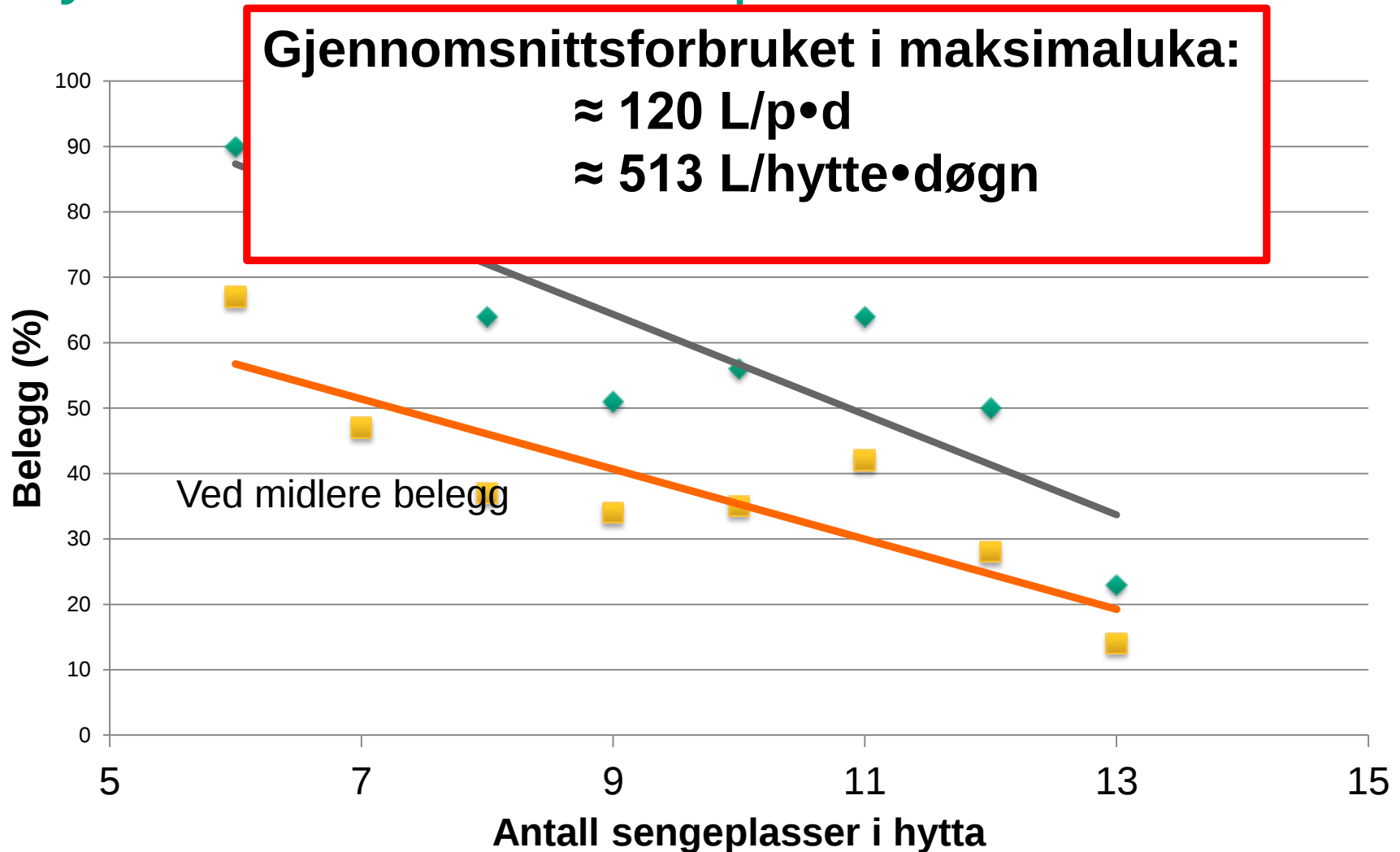
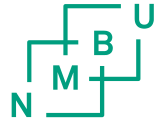
Økt hyttestørrelse = lavere beleggsprosent

Shelestina 2017

Myrland, Hol kommune påskeuka 2017

Myrland, Hol kommune påskeuka 2017

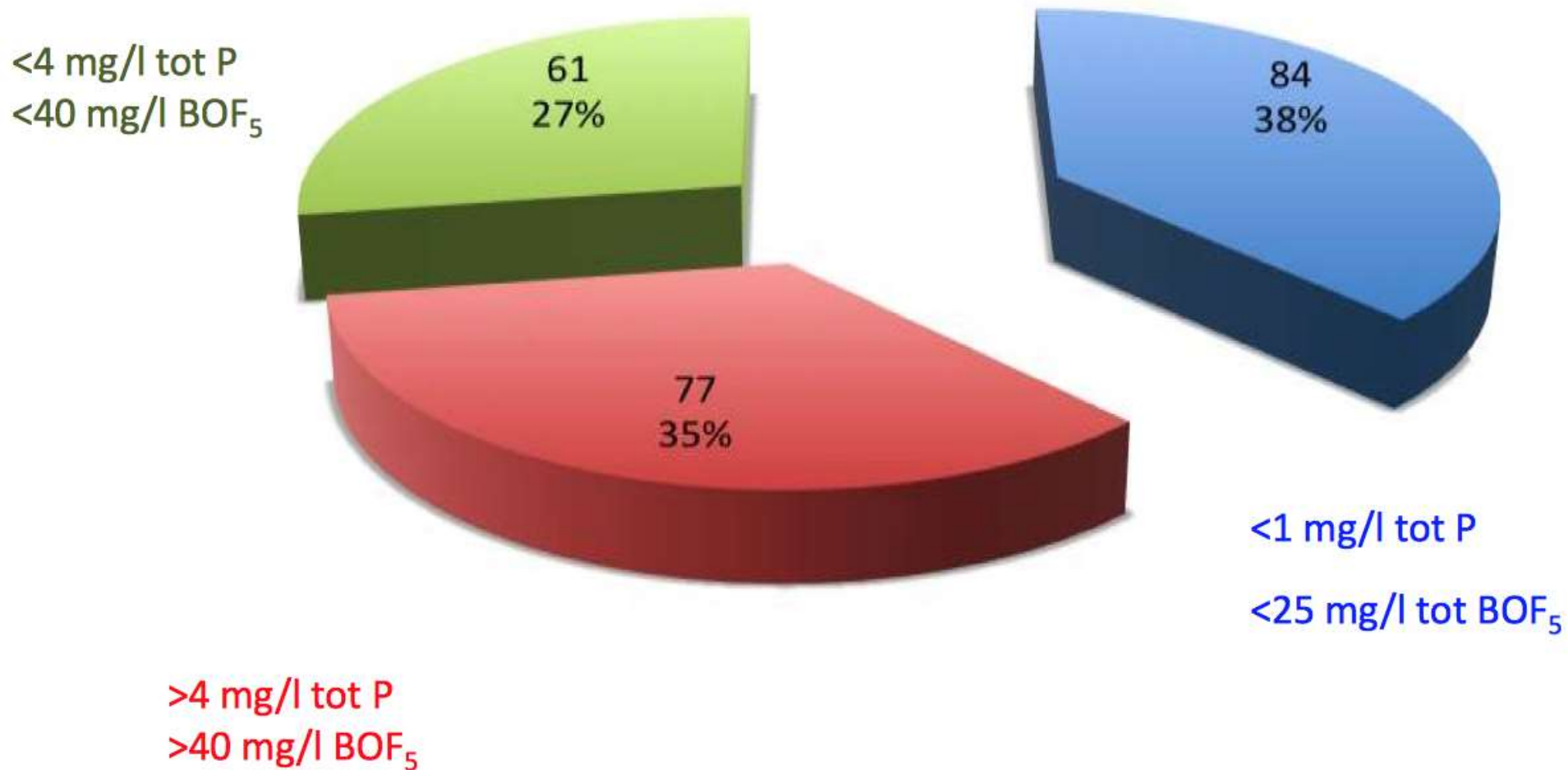
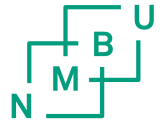

MEN - Økt størrelse = flere bruksdøgn

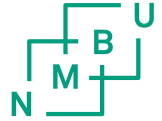
Boareal	Antall netter i bruk per år	N
0-40 kvm	25,4	437
41-60 kvm	34,0	818
61-80 kvm	44,5	726
81-100 kvm	50,6	457
101-120 kvm	54,9	154
121-150 kvm	49,0	140
Mer enn 150 kvm	56,8	104
Total	40,8	2 836

Minirensesanlegg. Resultater fra MORSA (980 anlegg)

T. G. Jantsch

Laboratorieforsøk (Tindlund 2017).

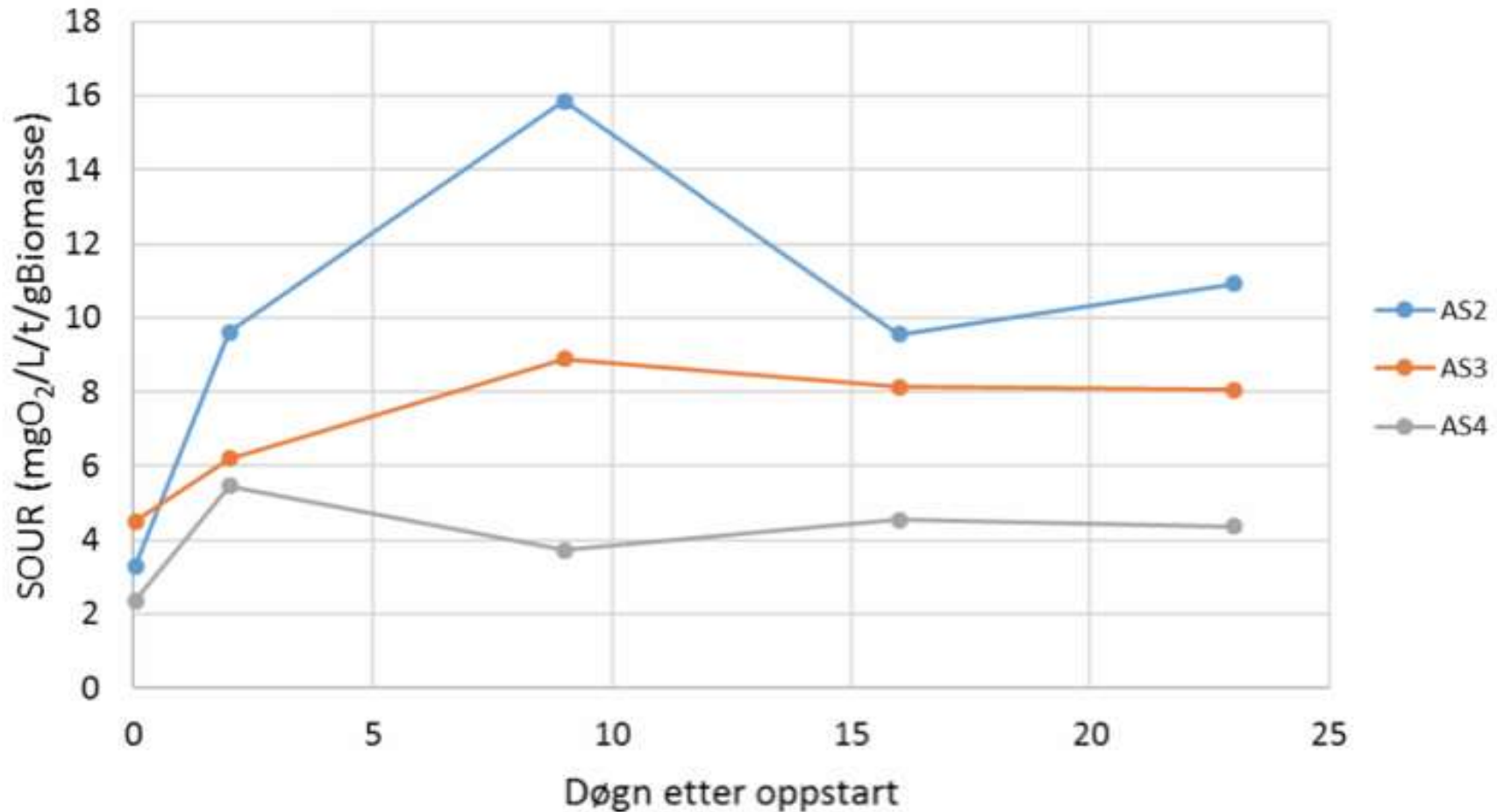
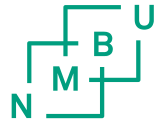
- Aktivt slam og aktiv biofilm ble hentet fra et SBR-anlegg og et MBBR-anlegg i felt.
  - Sulteperiode 3 mnd. :
    - vedlikeholdslufting (1 time lufting-5 timer uten-)
    - Romtemperatur: 2- 7°C
  - Oppstartperiode på 4 uker, etter sulteperiode
    - tilførsel av kunstig avløpsvann tre ganger pr. uke
    - Romtemperatur 11-17°C
    - 3 timer lufting-1 time uten-
-

Laboratorieforsøk.

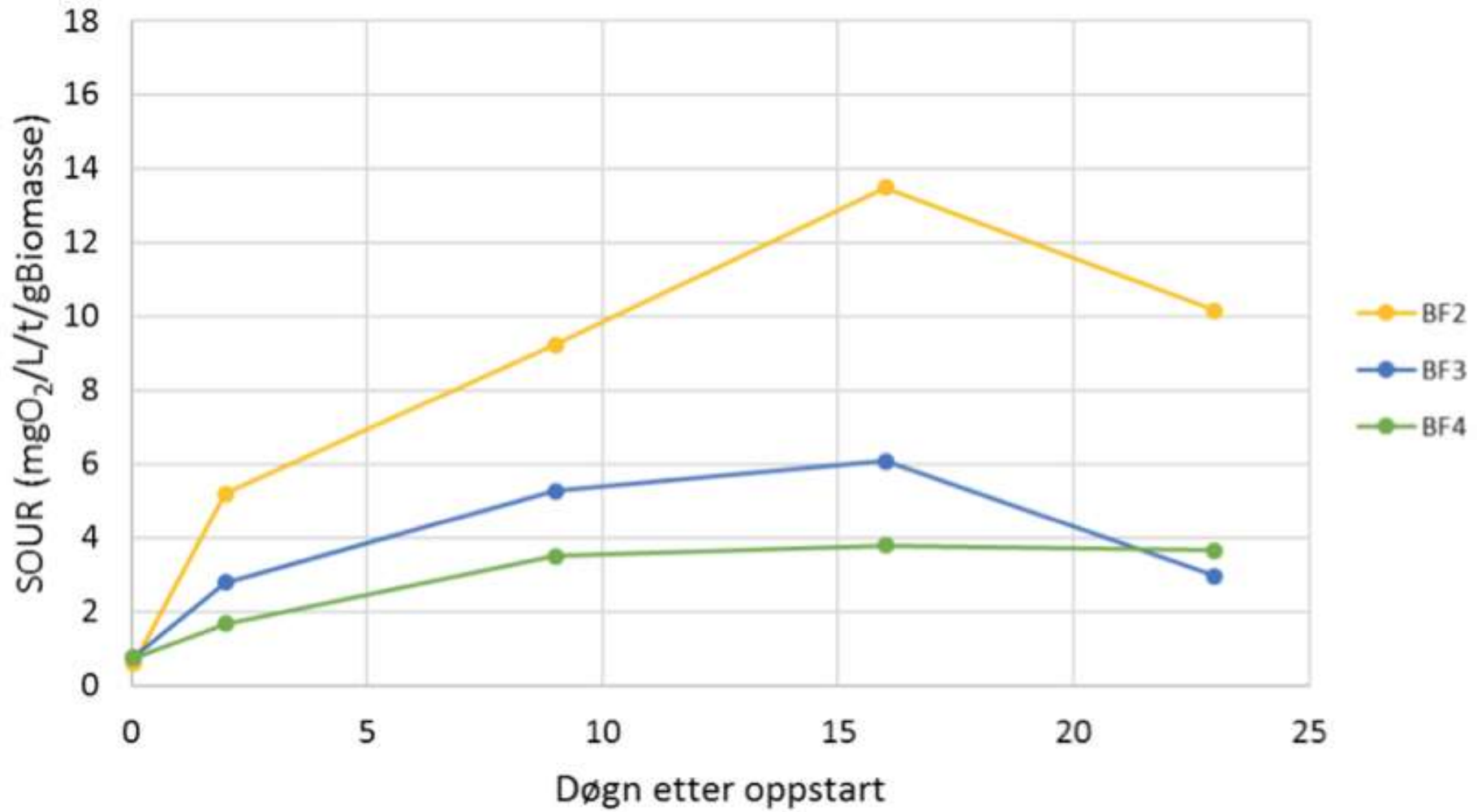
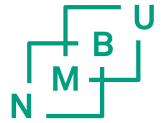
(Foto: K.S. Tindlund).

Respons ved oppstart etter sultengperiode **Aktivt slam**

Figur 2. SOUR i aktivslamreaktorene i perioden etter start foring med substrat (AS2: $F/M=0,10$, AS3: $F/M=0,05$ og AS4: $F/M=0,02$) (Tindlund 2017).

Respons ved oppstart etter sulting- MBBR

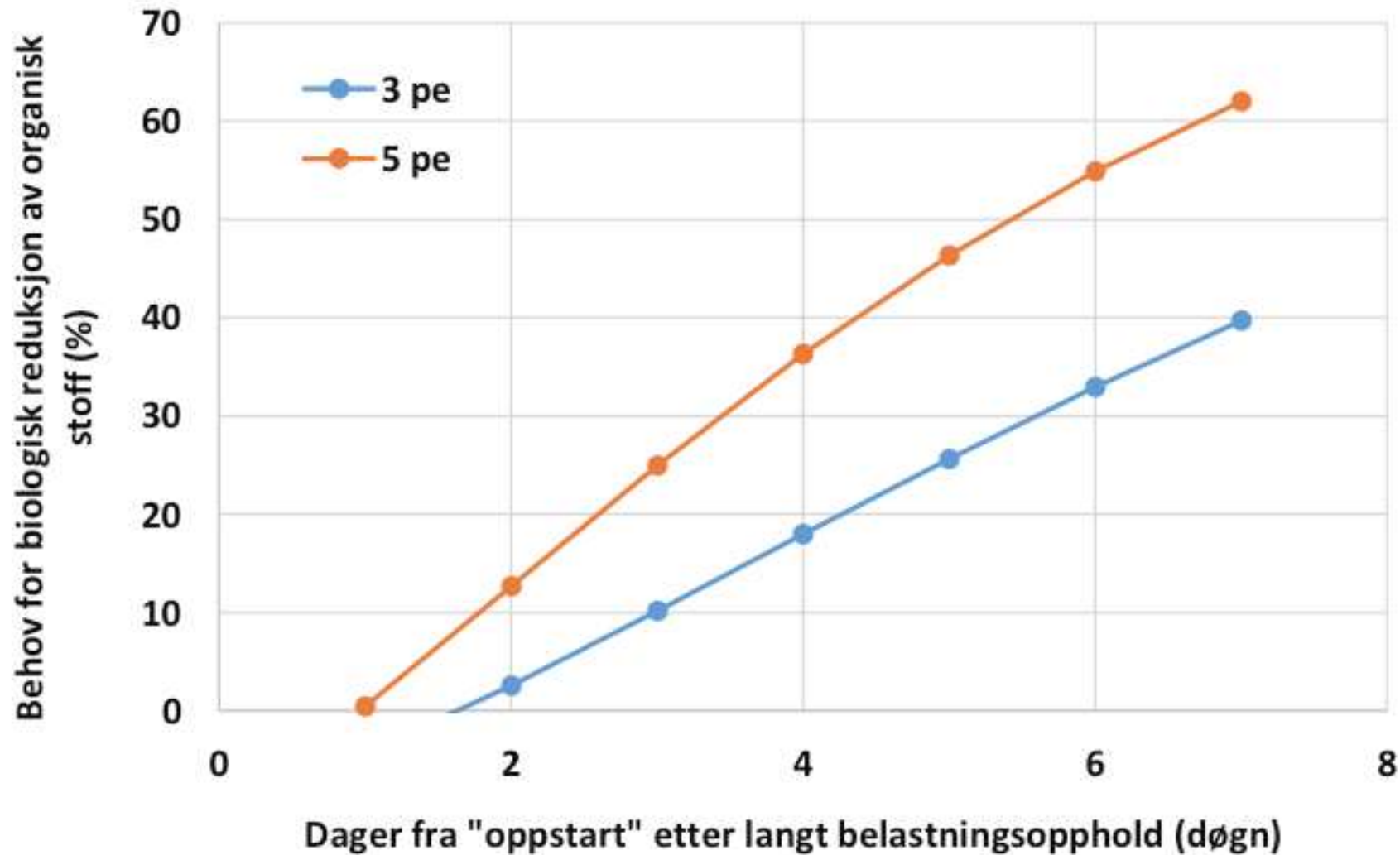
Figur 3. SOUR i biofilmreaktorene i perioden etter start foring med substrat (BF2: $F/M=0,10$, BF3: $F/M=0,05$ og BF4: $F/M=0,02$) (Tindlund 2017).

Fullskala "hyttetester".

Anleggstype	Prøveinstitutt	Belastnings- opphold (uker)	Rensegrad for BOF ₅ (%)		
			Middel	Maks	Min
Klargester	PiA	8	93,7	95,3	92,9
August	Aquaseco	26	96,4	97,4	95,9
Klaro	PiA	*	97,7	99,3	96,2
Biovac	PiA	26	96,6	98,8	92,6
Batchpur	PiA	26	98,3	100	96,4
Gjennomsnitt alle tester			96,5	98,2	94,8

*Varierende bruksmønster i 12 uker, med opphold.

Fortynning med “gammelt vann” bidrar til gode utslippsverdier etter perioder uten tilførsel $\left[\begin{matrix} B \\ M \end{matrix} \right] U$

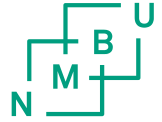
Figur 7. Behov for biologisk reduksjon av organisk stoff i et minirensesanlegg i 7 døgn etter oppstart etter langt belastningsopphold.
Johannessen et al. 2017

Konklusjoner

- Laboratorieforsøk viser **rask biologisk respons** ved tilførsel av substrat etter 3 måneder sulteperiode, med rask økning av oksygen-opptaksrate (størst i aktivt slam). Tilfredsstillende reduksjon av organisk stoff oppnådd etter 2 dager med tilførsel.
  - Fullskala tester av 5 anleggstyper (ulik lengde på sulteperioden) bekrefter funn fra laboratorieundersøkelsen, og **alle tilfredsstiller kravet til fjerning av organisk stoff**
  - Fortynning i "gammel vann" fra forrige belastningsperiode bidrar til å nå rensekravet i oppstartperioden.
-

Konklusjoner

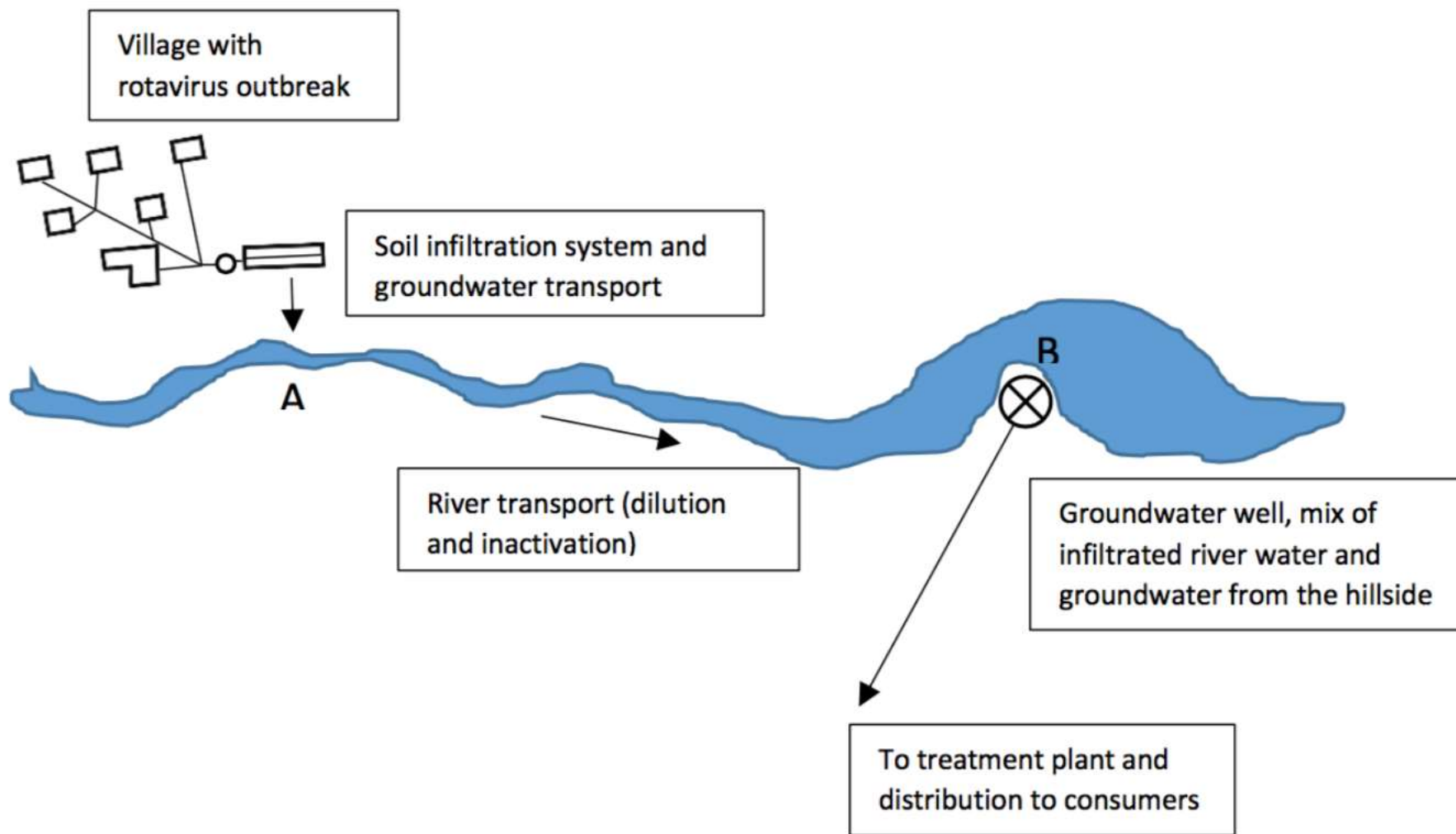
Minirensesanlegg tilfredsstillt kravet om 90 % fjerning av organisk stoff, også i fritidsbebyggelse, med periodevis pause i tilførsel.

MEN – Dette forutsetter at kommunen stiller krav om profesjonell service og at dette etterleves !

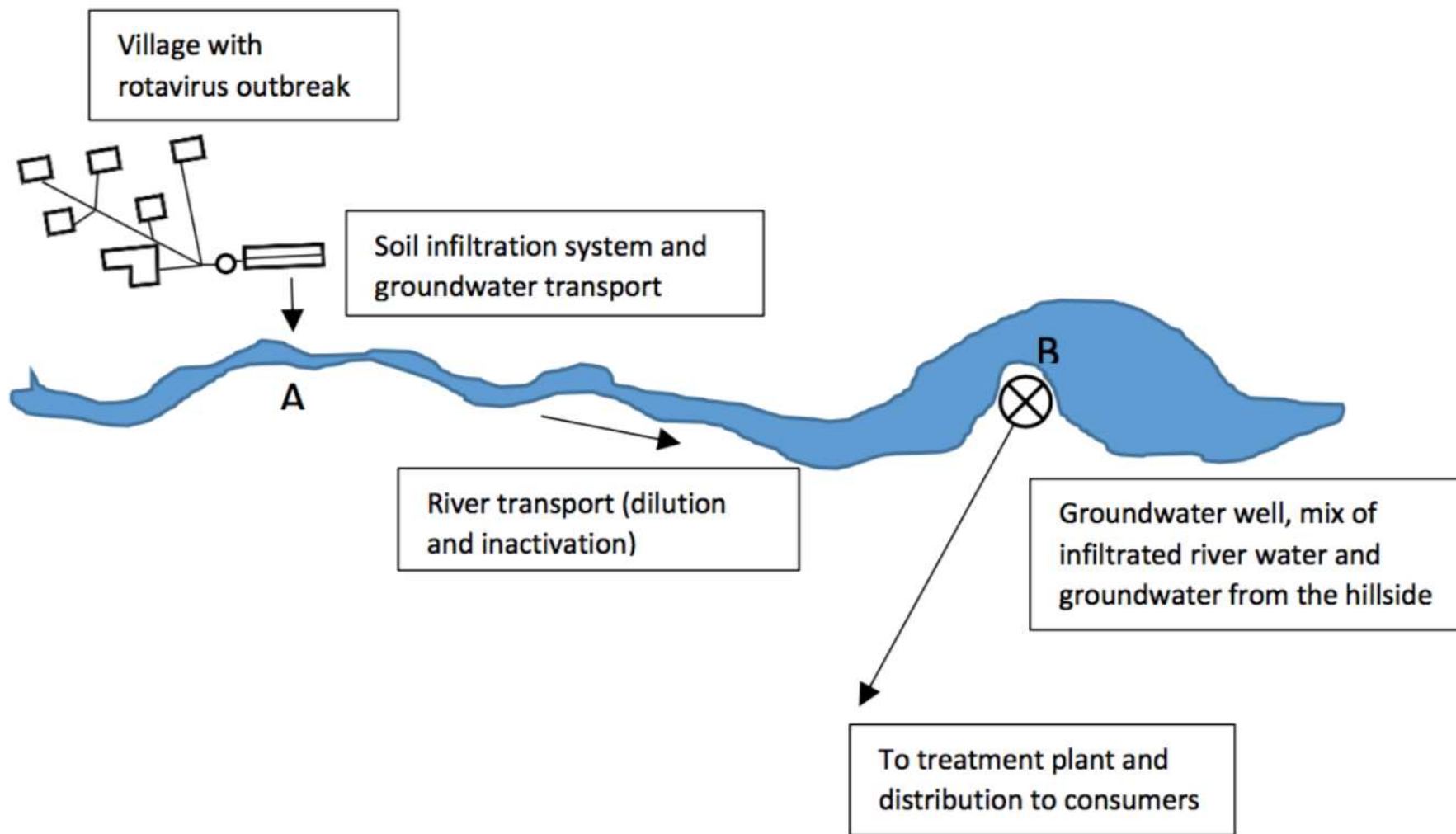

Viktige tiltak for minirenseanlegg

- Økt fokus på drift og vedlikehold – Krav til **kompetente service-bedrifter**.
  - Slamtømming (tema i morgen)
  - Regelmessig service med rapportering og feilretting.
- Differensiering av utslippskrav med fokus på **tilpasning ved utslipp til sårbare resipienter. For eksempel etterpolering eller desinfeksjon.**

Variabel	Symbol	Verdi og enhet
Befolkning i landsbyen	P_{vi}	50 p
Infiserte personer i landsbyen	I	25 p
Varigheten av sykdomsutbruddet	T	16 dager
Vannforbruk i landsbyen	q_{vi}	120 L/p/dag
Vannføring i elv	Q_r	50 L/s
Vannhastighet i elv	V_r	0,1 m/s
Transportavstand i elv, A-B	L_r	5 km
Inaktiveringskonstant	k	0,05 dag ⁻¹
Andel grunnvann fra elv i brønn ved B	f_r	50 %
Befolkning i byen (mottar drikkevann)	P_{ci}	10 000 p
Rotavirus konsentrasjon i sept.tank utløp	C_s	5 x 10 ¹⁰ L ⁻¹
Log-reduksjon ved infiltrasjon og transport	LR_{IG}	8 log ₁₀
Log-reduksjon ved elveinfiltrasjon ved B	LR_{BF}	2 log ₁₀
Log-reduksjon i vannbehandlingsanlegget	LR_{DW}	2,6 log ₁₀
Drikkevannskonsum	v	1,2 L/p/d
Median infeksjonsdose	ID_{50}	6,17
Parameter i Beta fordeling	α	0,253

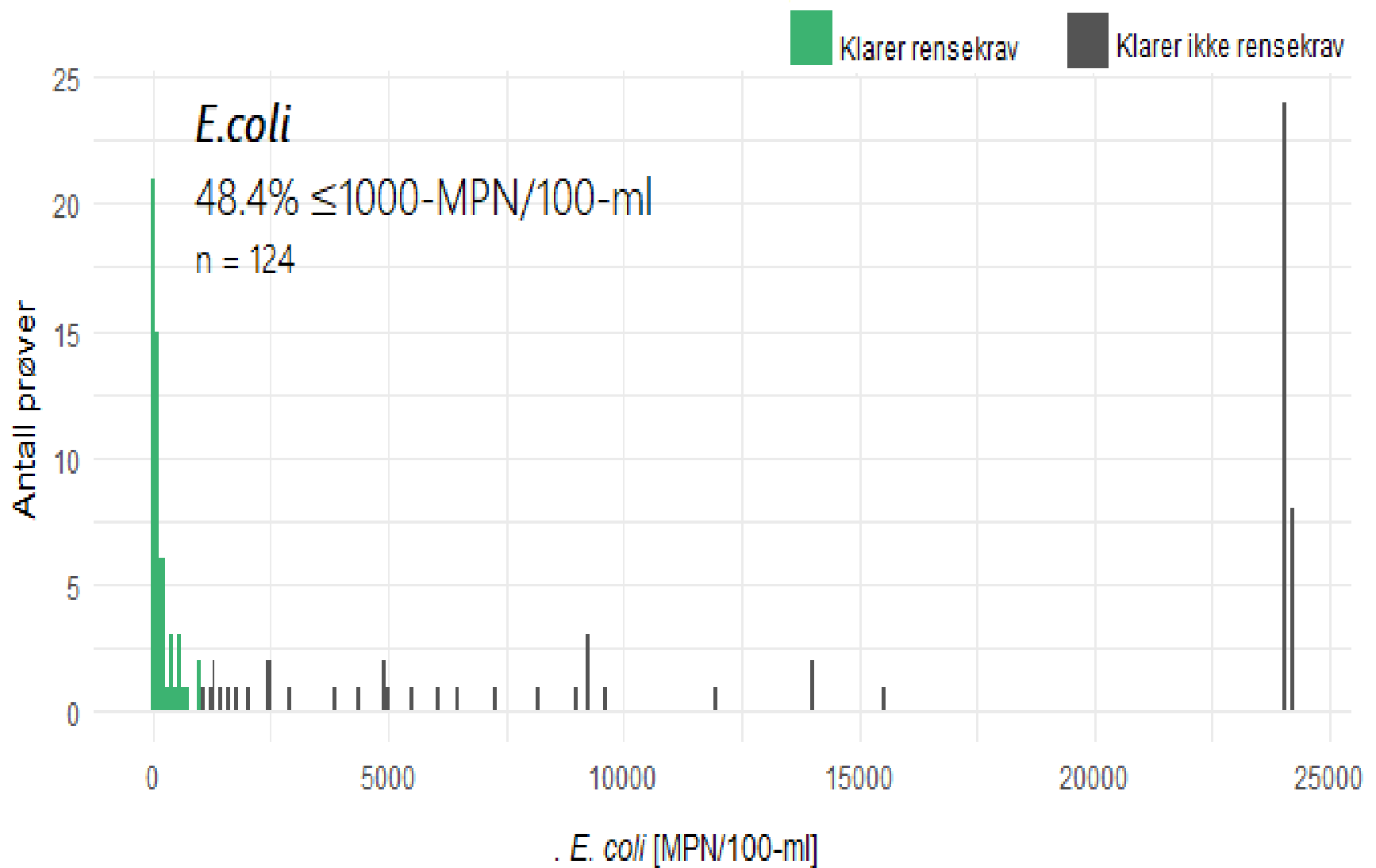
Hygienisering av avløp fra minirenseanlegg

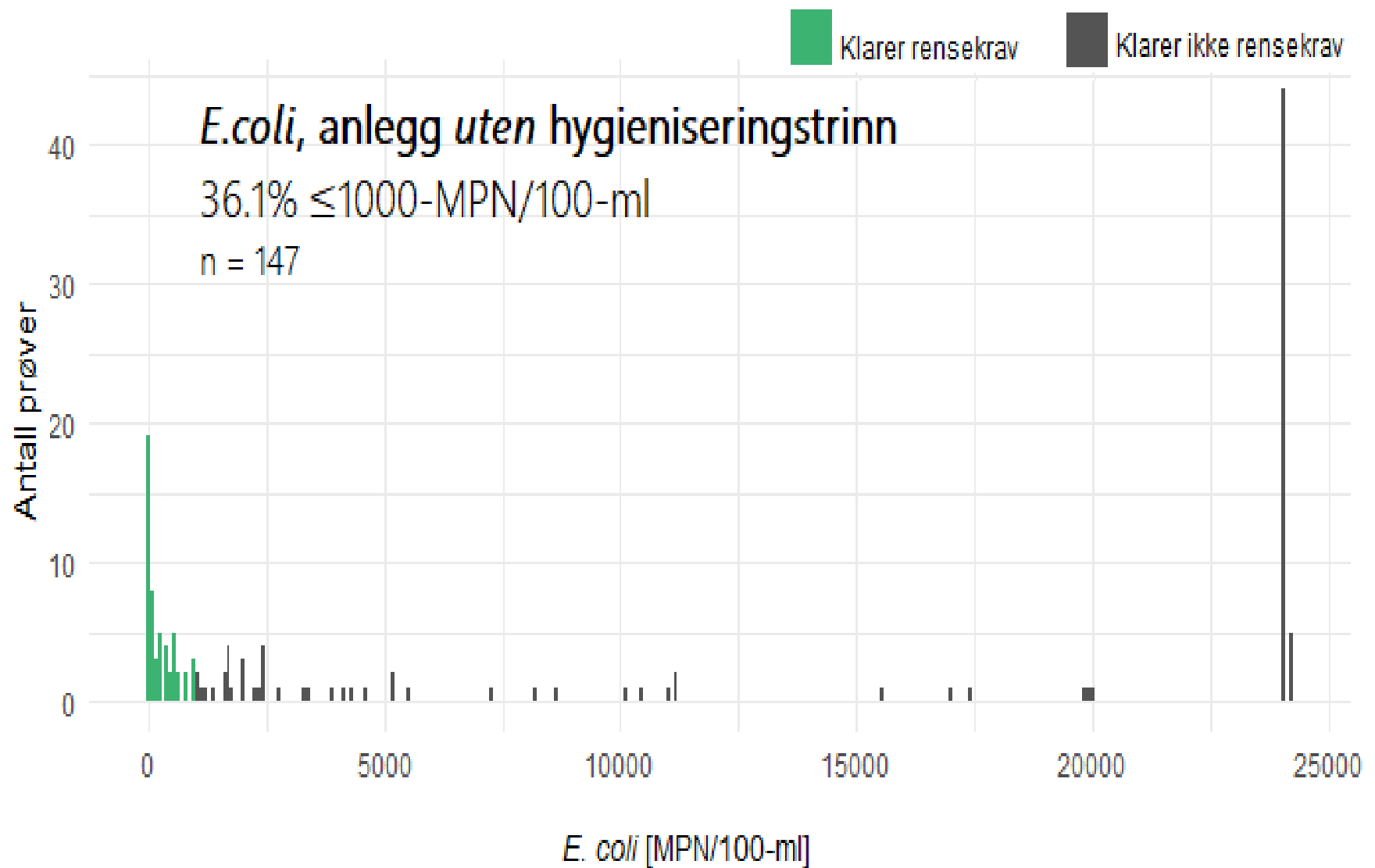
Sunniva Ygre Fines

Masteroppgave i Vann- og miljøteknikk v/NMBU,
2018

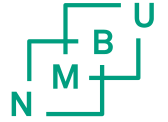

Kort om bakgrunn og gjennomføring

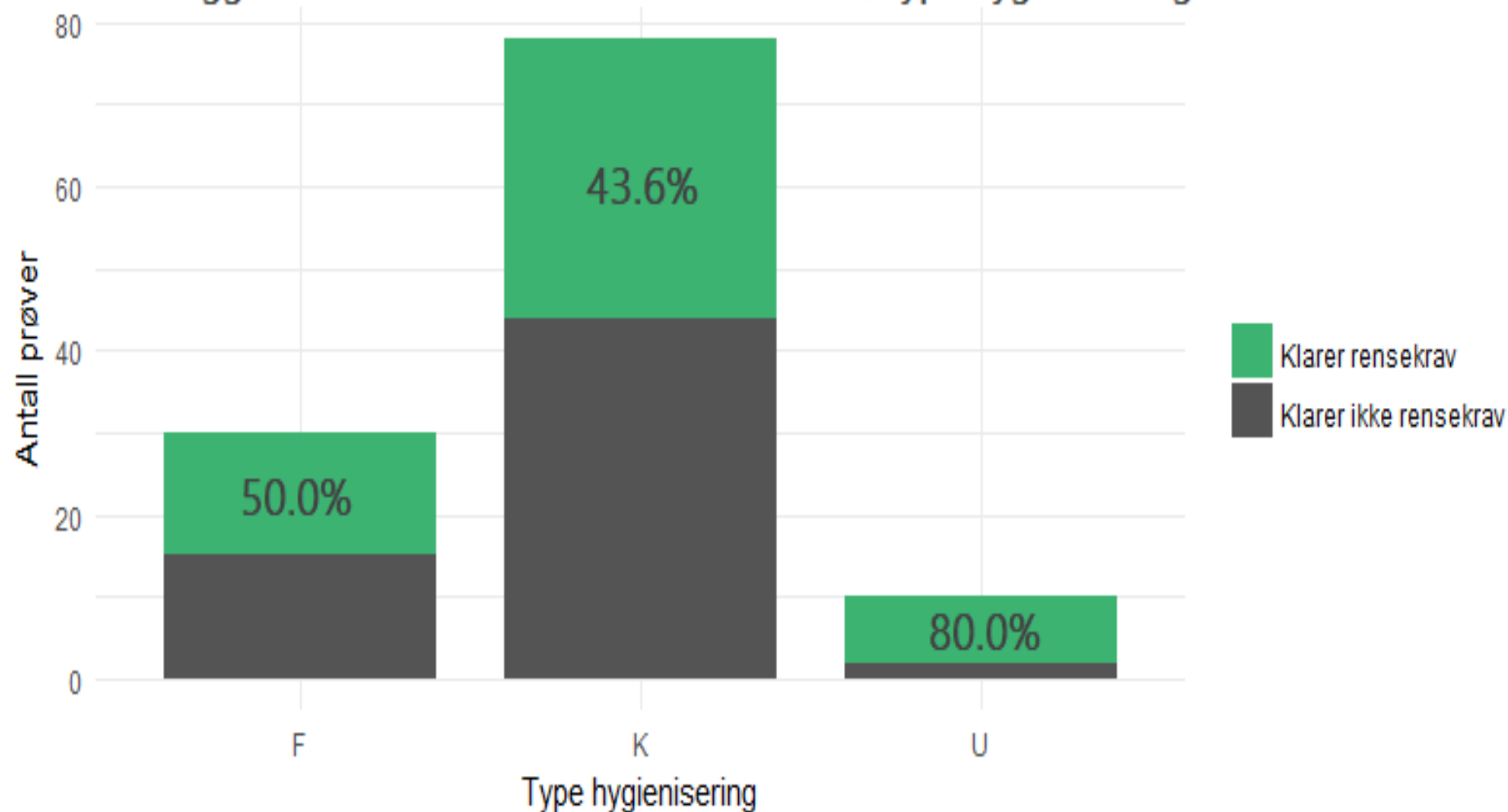

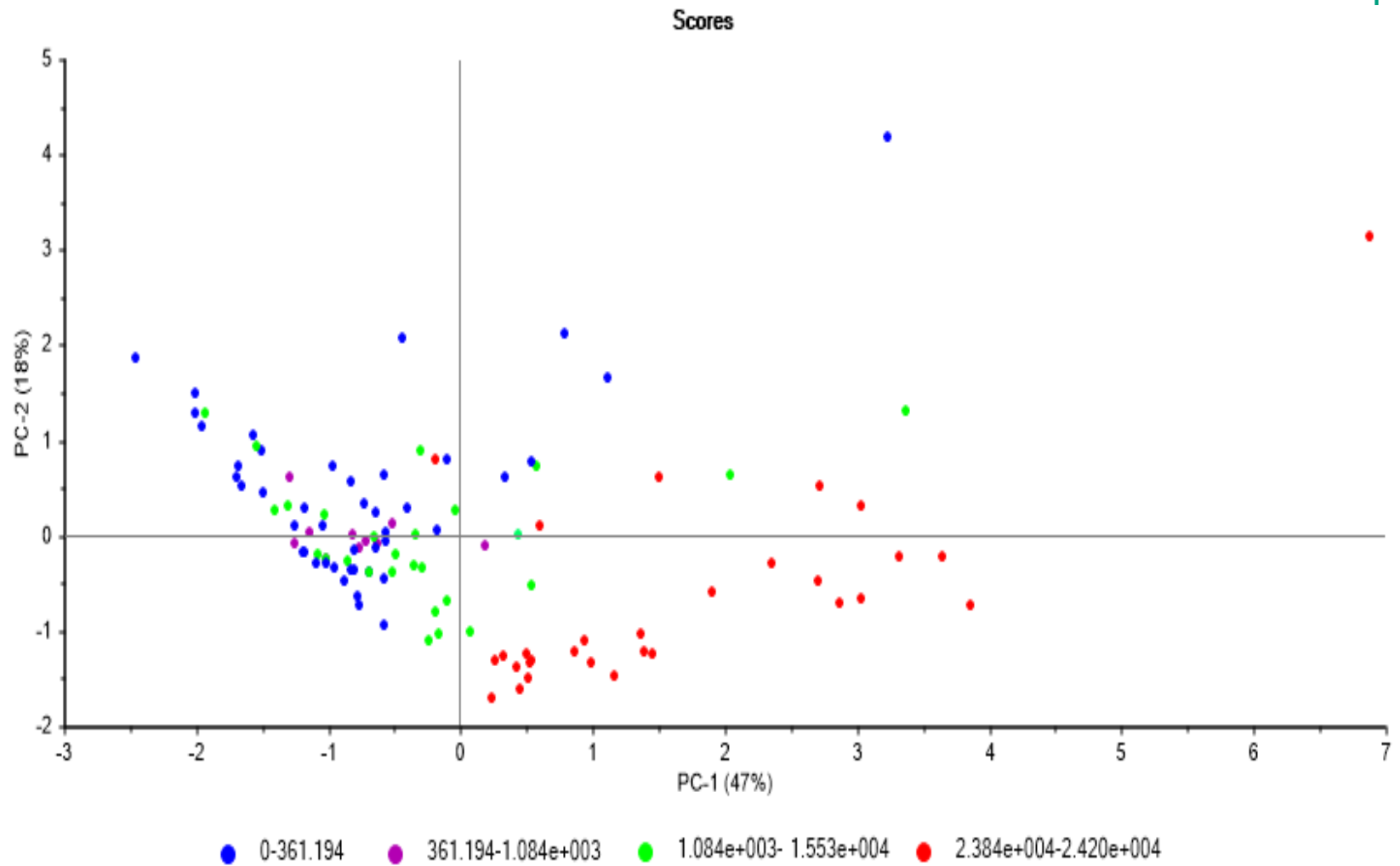
Hygieniseringsmetoder undersøkt

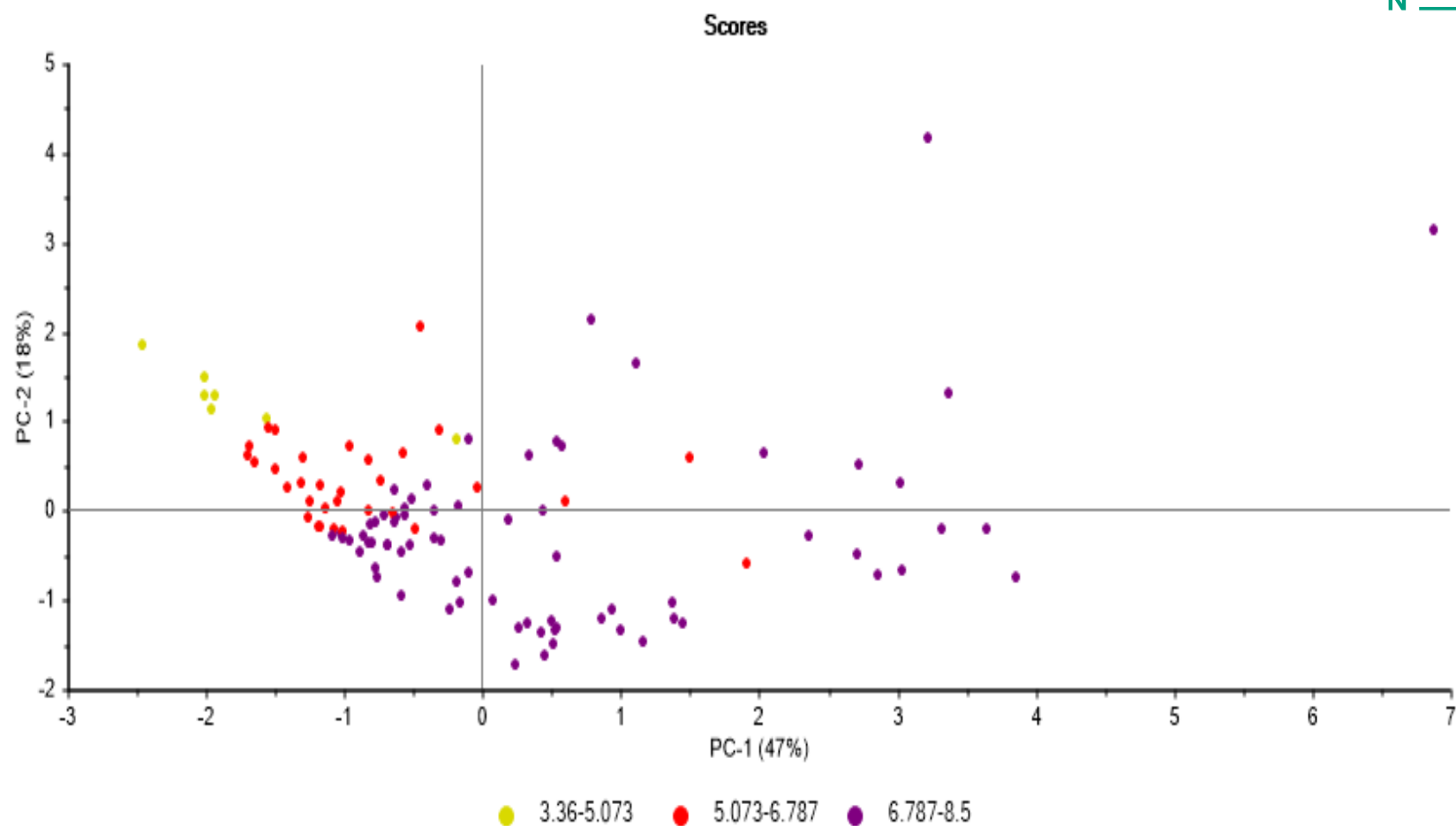
- UV
  - Filtre
  - Kjemikalietilsetning
-

Andel anlegg som tilfredsstillere rensekrav for *E.coli*, type hygienisering

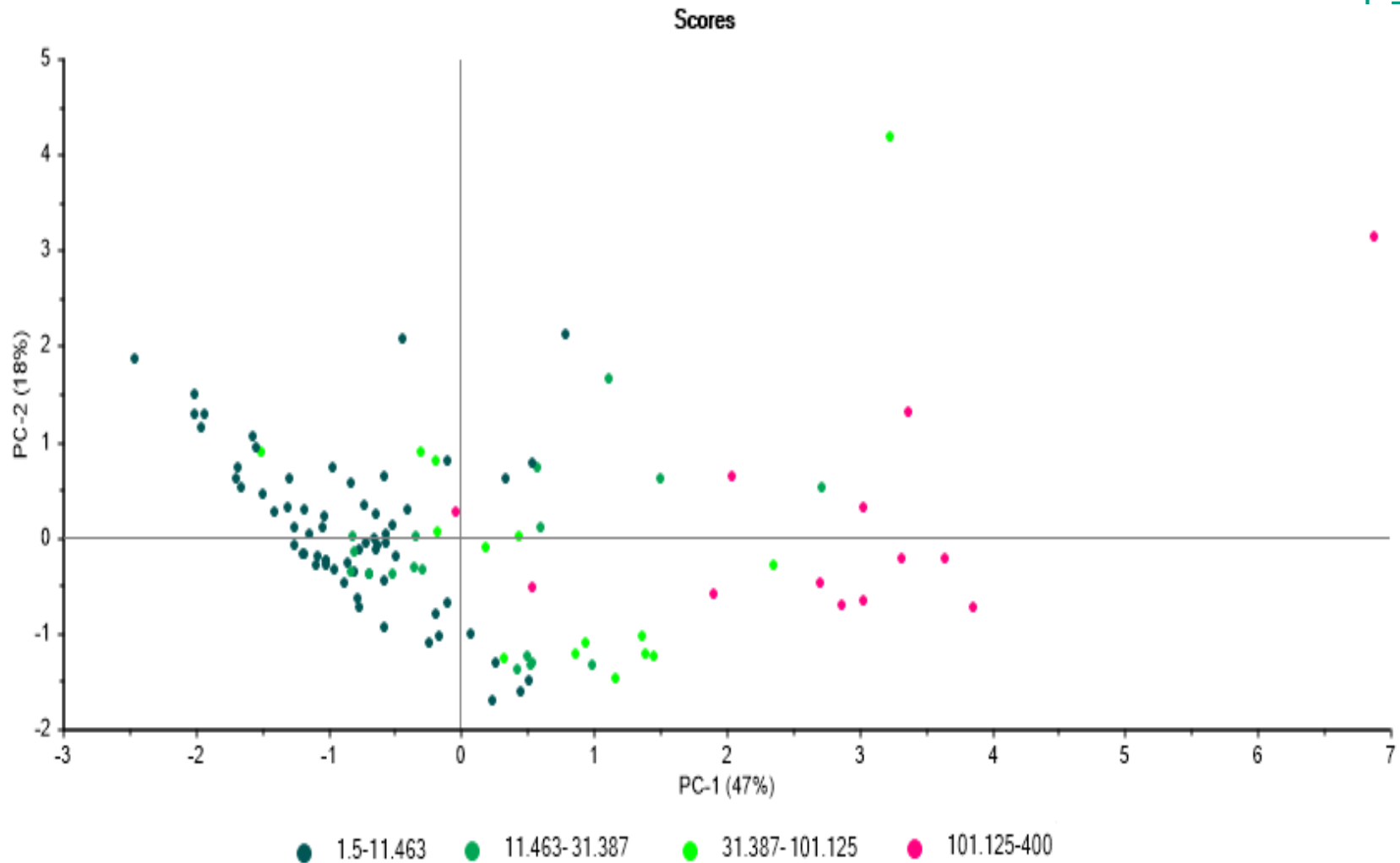

E.coli

pH

Organisk stoff (BOF₅)

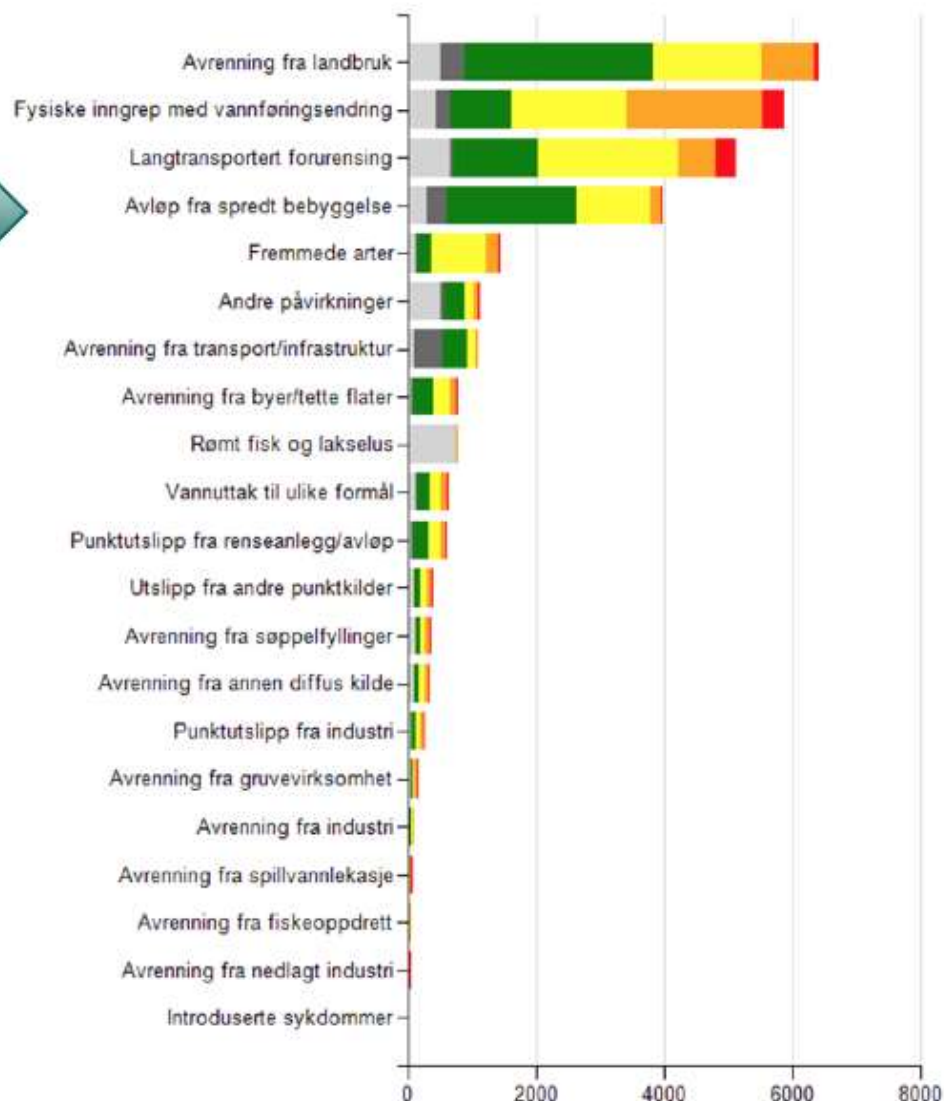
Environmental impact on Norwegian rivers

Jobb nr. 1:
Vi må komme oss vekk fra denne situasjonen

Norge

Antall påvirkninger for elvevannforekomster - gruppert

Referanser

- Oleksandra Shelestina. 2017. Vannforbruk fra hytter – eksisterende data og nye målinger fra Myrland i Hol kommune. Masteravhandling NMBU.
- Christoffer Berggren. 2017. Infiltrasjon av avløpsvann – konkurransedyktig, utdatert eller en løsning moden for revisjon. Masteravhandling NMBU.
- Kristin Skaar Tindlund. 2017. Minirensesanleggs egnethet for bruk på hytter: Reaktivering av biologisk rensetrinn etter tre måneders belastningsstopp. Masteravhandling NMBU.
- Johannessen, E., Tindlund, K.S., Heistad, A. 2017. Bruk av minirensesanlegg som avløpsrenseløsning for fritidsboliger – fjerning av organisk stoff. Utkast til artikkel, under utarbeidelse.
- Sunniva Ygre Fines. 2018. Minirensesanlegg i Drammensregionen. Pågående Masteroppgave ved NMBU.
- Vestjord, T. 2005. Undersøkelse av vannforbruk i østre Toten. Vann nr.4 2005.